

Et sted å være, noe å gjøre

Unge fremtidsvisjoner for Selbak torv

Ingar Brattbakk, Ingrid M. Tolstad og Marit Ekne Ruud

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS RAPPORTSERIE
THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S REPORT SERIES

© Arbeidsforskningsinstituttet, Høgskolen i Oslo og Akershus, 2016
© Work Research Institute (AFI) Oslo and Akershus University College of Applied Sciences
© Forfatter(e)/Author(s)

Det må ikke kopieres fra denne publikasjonen ut over det som er tillatt etter bestemmelsene i "Lov om opphavsrett til åndsverk", "Lov om rett til fotografi" og "Avtale mellom staten og rettighetshavernes organisasjoner om kopiering av opphavsrettslig beskyttet verk i undervisningsvirksomhet".

All rights reserved. This publication or part thereof may not be reproduced in any form without the written permission from the publisher.

Arbeidsforskningsinstituttet
Høgskolen i Oslo og Akershus

Pb. 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Telefon: +47 23 36 92 00

E-post: postmottak@afi.hioa.no

Webadresse: www.afi.no

Work Research Institute (AFI)
Oslo and Akershus University College of
Applied Sciences
P.O.Box 4 St. Olavs plass
N-0130 OSLO, Norway

Publikasjonen kan bestilles eller lastes ned fra <http://www.afi.no>

Forord

Dette notatet er et resultat av at Seksjon for Kultur, Miljø og Byutvikling i Fredrikstad kommune ønsket ekstern bistand til å gjennomføre et medvirkningsopplegg for barn og unge på Sellebakk. Oppdraget var knyttet til hvilken rolle Selbak torv har som møtested i dag, og hvilke utviklingsmuligheter torget kan ha i en fremtidig stedsutvikling. Forskerne Ingar Brattbakk og Ingrid M. Tolstad fra Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) og Marit Ekne Ruud fra Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) ble engasjert til å utforme og gjennomføre et slikt medvirkningsopplegg våren 2016.

Gjennomføringen foregikk over to dager tidlig i april 2016. Opplegget ble utformet i tett dialog mellom forskerne og miljøvernrådgiver Anne Skauen i Fredrikstad kommune. Sistnevnte har vært kontaktperson underveis i prosjektet. I tillegg har Miljøvernrådgiver i avdeling for Bærekraftig utvikling, Rolf Petter Heidenstrøm deltatt. Opplegget ble gjennomført med 36 elever fra 6-trinn ved Kjølberg barneskole hvor lærerne Ann Kristin Adolfsen og Lilly Therese Jacobsen deltok i planlegging og gjennomføring, samt med ti elever fra 8- og 9-trinn ved Borge ungdomsskole. Medvirkningsopplegget med ungdomskoleelevene ble gjennomført med Østsiden bibliotek som base hvor bibliotekar Solfrid Helen Pedersen var en viktig støttespiller. I tillegg deltok tre studenter – Tina S. Kopperud, Sunniva Dahlen og Anja F. Bjørthun – fra Avdeling for helse- og sosialfag ved Høgskolen i Østfold under veiledning av førsteamanuensis Christian Sørhaug. Sørhaug deltok også selv aktivt i gjennomføringen av medvirkningsopplegget.

Vi vil takke alle de nevnte for godt samarbeid og gode bidrag i prosessen. Vi vil også rette en særlig stor takk til alle de 46 barna og ungdommene som gjennom sin kjennskap til og kunnskap om sitt nærmiljø og Selbak torv har gitt verdifull innsikt i barn og unges erfaringer, opplevelser og ønsker for stedet sitt.

Arbeidsforskningsinstituttet, april 2016, Oslo

Ingar Brattbakk (AFI)

Ingrid M Tolstad (AFI)

Marit Ekne Ruud (NIBR)

Emneord: Barn og ungdom, medvirkning, byutvikling, sosiokulturell stedsanalyse, Fredrikstad, Selbak torv

Foto: Ingar Brattbakk

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon – om oppdraget	5
2. Hvordan gjorde vi det?	6
Opplegg og gjennomføring	6
Barneskolen	6
Ungdomsskolen	7
Datamateriale	8
3. Sellebakk som sted og nærmiljø	9
Sellebakk som sted	9
Barna	9
Ungdommene	9
Sellebakk som nærmiljø	10
Barna	10
Ungdommene	11
4. Selbak torv	13
Bruk og opplevelse av torget	13
Barna	13
Ungdommene	13
Hvordan kan torget bli bedre?	14
Barna	14
Ungdommene	18
Ungdommens intervjuundersøkelse	18
5. Hovedfunn - oppsummering og anbefalinger	21
Hovedfunn	21
Sellebakk som sted – lite, kjedelig og «gammelt», men med sjarm og «alle kjenner alle»	21
Sellebakk som nærmiljø – hjemme, idrett og biblioteket, ellers «få steder å være»	21
Selbak torv – «kjedelig og tomt, ikke noe for oss der»	22
Selbak torv trenger «ungdomsklubb, spisesteder, WIFI, toaletter og søplebøtter»	22
Anbefalinger – et torg med potensiale	23
Referanser	27

Liste over illustrasjoner

Illustrasjon 1: Eksempler på barne- og ungdomsskoleelevenes splotter.....	7
Illustrasjon 2: «Sellebakk som sted» (åttende- og niendeklassinger ved Borge ungdomsskole, april 2016).....	10
Illustrasjon 3-4: «Mitt drømmetorg» (sjetteklassinger ved Kjølberg skole, april 2016).	15
Illustrasjon 5-6: «Mitt drømmetorg» (sjetteklassinger ved Kjølberg skole, april 2016).	16
Illustrasjon 7-8: «Mitt drømmetorg» (sjetteklassinger ved Kjølberg skole, april 2016).	17
Illustrasjon 9-10: «Mitt drømmetorg» (åttende- og niendeklassinger ved Borge ungdomsskole, april 2016).	19
Illustrasjon 11-12: «Mitt drømmetorg» (åttende- og niendeklassinger ved Borge ungdomsskole, april 2016).	20

1. Introduksjon – om oppdraget

Hva er et torg? Hva kan et torg tilby barn og unge? Hvilken rolle kan torget spille i et lite lokalsamfunn som ligger tett på en mellomstor by? Hvordan er det mulig å revitalisere et torg som en gang var preget av yrende virksomhet og folkeliv men som de senere årene på mange måter har blitt liggende i en bakevje? Og særlig: hvilken rolle kan torget få som møtested for barn og unge? Dette var utgangspunktet for et medvirkningsopplegg der barn og unge på Sellebakk i Fredrikstad skulle få uttrykke sine ønsker og drømmer for sitt lokale torg.

Sellebakk er et lite sted ved Glommas bredd i Fredrikstad kommune. Fram til sammenslåing med Fredrikstad kommune i 1994 var Sellebakk administrasjonssenteret i Borge kommune, og både rådhus og et yrende næringsliv var konsentrert rundt Selbak torv¹. Siden den gang har Sellebakk vært et av Fredrikstads 21 definerte lokalsamfunn med et eget lokalsamfunnsutvalg. Selbak torv har i perioden etter kommunesammenslåingen blitt tappet for sentrale funksjoner, og selv om en del butikker og virksomheter med lange historiske røtter på stedet fortsatt ligger rundt torget, er aktiviteten i det lokale næringslivet betydelig endret og redusert. Dette henger også sammen med etableringen av Bøchmannsenteret som ligger en kilometer fra Selbak torv i krysset mellom Begbyveien og Sarpsborgveien (fylkesvei 111). Her er flere næringsvirksomheter lokalisert med enkel atkomst fra gjennomfartsveien, og god parkeringsdekning. Nylig har fergeforbindelsen på tvers av Glomma som knytter Sellebakk til Lisleby på motsatt bredd gjenoppstått. Langs elva er dessuten Glommastien etablert. En sti egnet for gange og sykling som går langs Glomma helt fra Fredrikstad til Sarpsborg.

Seksjon for Kultur, Miljø og Byutvikling i Fredrikstad kommune ønsket ekstern bistand til å gjennomføre et medvirkningsopplegg for barn og unge på Sellebakk knyttet til rollen Selbak torv har som møtested i dag, og hvilke utviklingsmuligheter torget kan ha i en fremtidig stedsutvikling. I løpet av to hektiske dager i april 2016 gjennomførte forskere fra Høgskolen i Oslo og Akershus et medvirkningsopplegg med 46 lokale barn og ungdommer i samarbeid med Kjølborg barneskole, Borge ungdomsskole, Østsiden bibliotek, studenter og ansatte ved Høgskolen i Østfold og representanter fra seksjon for Kultur, Miljø og Byutvikling i Fredrikstad kommune. Dette notatet beskriver medvirkningsprosessen, og presenterer hva disse barna og ungdommene tenker om Sellebakk som sted og deres opplevelse av Selbak torv i dag og hvordan det kan bli mer attraktivt som et møtested de har lyst til å ta i bruk.

¹ Se Stedsanalysen fra 2003 for nærmere beskrivelse: https://www.fredrikstad.no/samfunn/Sellebakk/Documents/SELLEBAKK_RAPPORT.pdf

2. Hvordan gjorde vi det?

Med formål om å kartlegge *barn og unges* bruk av og ønsker for Selbak torv, ble det rekruttert inn elever fra en barneskole og en ungdomsskole i området. Fra Kjølberg Barneskole deltok hele 6. trinn (36 elever), mens 10 elever fra 8. og 9. trinn ved Borge ungdomsskole ble valgt ut på bakgrunn av bosted i eller nært opptil Sellebakk. Disse to gruppene elever deltok i et to dagers opplegg i regi av den engasjerte forskergruppen. Barneskolegruppa jobbet fra skolens egne lokaler, hvor forsker Marit Ekne Ruud (NIBR) stod for gjennomføringen av opplegget, med bistand fra lærere, samt tre studenter fra Høgskolen i Østfold, og deres lærer Christian Sørhaug. Ungdomsgruppa holdt til på Østsiden bibliotek ved Bøchmannsenteret i Sellebakk disse to dagene, hvor de jobbet med AFI-forskerne Ingar Brattbakk og Ingrid M. Tolstad.

Opplegg og gjennomføring

Det tematiske fokuset, samt deler av opplegget, var likt for begge grupper. Det innebærer at det innledningsvis ble lagt vekt på å kartlegge hvor i nærmiljøet barna og ungdommene oppholder seg, hvor de liker å være, og hva slags forhold de har til sitt eget nærmiljø og Sellebakk som sådan. Deretter ble fokuset peilet inn mot selve Selbak torv, først med tanke på hvordan barn og unge bruker torget i dag, deretter gjennom utarbeiding av elevenes egne «drømmetorg». Mange av de samme komponentene ble tatt i bruk i begge grupper, men ble organisert på ulikt vis. Enkelte metodiske verktøy ble anvendt kun i en av gruppene, slik som gjennomføring av Barnetråkk blant barneskoleelevene, og ungdommenes deltakelse som medforskere gjennom observasjon og intervjuer med andre brukere av torget. Perspektivene på sted og bruk av spørsmål og kart er i stor grad inspirert av veilederen for sosiokulturelle stedsanalyser (Ruud, Brattbakk m fl 2007), og en studie av ungdom og stedsbruk på Jessheim (Ruud, Brattbakk m fl 2005).

Barneskolen

På barneskolen hadde vi et todelt opplegg som handlet om 1) elevenes forhold til nærmiljøet og stedet Sellebakk, og 2) utviklingen av Selbak torv. Vi startet med at alle elevene tegnet sin egen skolevei på hvert sitt kart. Hensikten med øvelsen var å lære elevene å «lese» sitt eget nærmiljø ved hjelp av kart. Deretter ble elevene delt inn i tre grupper á 12 elever, som rullerte mellom barnetråkk, plotting, og samtaler om sitt nærmiljø. *Barnetråkk* er et digitalt kartverktøy videreutviklet av DogA og KMD, på bakgrunn av en medvirkningsmetode for barn utarbeidet i Vestfold tidlig på 2000-tallet². Metoden er beregnet til bruk i kommunal planlegging. Elevene plottet inn veier de pleier å gå og steder de oppholder seg på kartet, samt satte inn symboler over steder som de opplevde som hyggelige og trygge, eller utrygge og skumle. Elevene jobbet på hver sin pc, og fikk hjelp av en voksen til utfylling og til å skrive begrunnelser for hva de førte opp. *Plotting*³ er en metode utviklet av AFI-forsker Aina Landsverk Hagen, som går ut på å få barn og unge til å skrive ned og fortelle om hvilke steder de har det godt (se illustrasjon 1). Det kan dreie seg både om steder i nærmiljøet, andre land eller en fantasiverden de opplever gjennom spill. I gruppearbeidet om *nærmiljøet* tok vi utgangspunkt i noen enkle spørsmål og

² Se nærmere omtale i Ungdomstråkk-forprosjekt-rapporten: https://stedsanalysetoyen.files.wordpress.com/2016/03/fou_2016_01_ungdomstracc8akk_forprosjektrapport_afi_rodeo.pdf

³ Se <http://www.mysplot.com/om-mysplot/> for ytterligere beskrivelse.

stikkord om stedet Sellebakk. I tillegg ble elevene spurt om hva de ville fortelle andre, som ikke kommer fra Sellebakk, om stedet.

I del 2, om Selbak torv, ble elevene delt inn i 6 grupper, som i følge med lærer eller prosjektmedarbeidere, hadde befaring på torget. Noen enkle spørsmål og stikkord samt kart var delt ut på forhånd. I tillegg til at elevene noterte mens de gikk rundt, ble stikkord også skrevet ned av ledsager. Elevene skulle komme med forslag om hva de synes var *bra og kunne beholdes*, hva de mente burde *forandres* og hva de mente torget burde *inneholde for at det skulle bli brukt* av barn og unge spesielt. Det ble blant annet brukt kart, bilder og elevenes egne fotografier. Materialet fra befaringen ble deretter, på dag to, brukt som grunnlag for å lage en «veggavis» i hver gruppe med forslag om hvordan «Mitt drømmetorg» skulle være (se illustrasjon 3-8). Hver gruppe presenterte sine produkter for de andre gruppene.

Illustrasjon 1: Eksempler på barne- og ungdomsskoleelevenes splotter

Ungdomsskolen

Med ungdomsskoleelevene gjorde vi innledningsvis en splot, før vi gikk inn i en grundigere utredning av ungdommenes forhold til sitt eget nærmiljø og Sellebakk som sted, gjennom bruk av individuelle spørreskjema og felles diskusjoner rundt disse. Deretter gikk vi over til å snakke om Selbak torv, etterfulgt av en befaring på selve torget hvor ungdommene, delt inn i tre grupper, hadde i oppgave å a) *observere* hvordan ting ser ut og aktiviteter som foregår og b) *vurdere* hva de ikke er fornøyd med, hva

de kunne tenke seg å endre og hvordan. Dette dannet grunnlag for gruppenes utarbeiding av veggavisser om sine drømmetorg (se illustrasjon 9-12). Oppgaven var da, med fokus både på bruk og hvordan ting ser ut, å vise hvordan de mener torget kan bli mer attraktivt, særlig med tanke på ungdoms behov og ønsker.

Etter ferdigstilling av veggavisene fikk ungdomsskoleelevene en kort innføring i intervju som forskningsmetode, og deltok aktivt i utarbeiding av en intervjuguide som deretter ble tatt i bruk av ungdommene selv på torget. Elevene ble delt inn i tre grupper, hvor en hadde i oppgave å snakke med butikkeiere, en å snakke med folk som var innom Zoés gjenbruksbutikk like ved torget, og en som tok for seg folk som beveget seg på eller over torget. En av elevene, som var spesielt ivrig, fikk operere på egenhånd, og fikk blant annet mange innspill fra brukere av Frivillighetssentralen. Tilbake på biblioteket gikk vi gjennom svarene de ulike gruppene hadde fått, og laget en oppsummering av funnene i plenum.

Datamateriale

Alle elever fikk utdelt en egen arbeidsmappe, hvor alle dokumenter de brukte og produserte underveis, som kart, splotter og spørreskjema, ble samlet. Disse arbeidsmappene utgjør en viktig del av datagrunnlaget for denne undersøkelsen. Veggavisene fra barne- og ungdomsskoleelevene ble likeledes tatt vare på og gjennomgått i ettertid. Oppsummeringer fra samtaler og øvelser blant elevene er dokumentert gjennom tavlenotater (flip'over) og forskernes egne notater. Alle involverte forskere og studenter gjorde dessuten feltnotater underveis, som også inngår i det totale datagrunnlaget.

3. Sellebakk som sted og nærmiljø

Sellebakk som sted

Barna

Alle elevene bodde på Sellebakk, men mange var født andre steder i landet eller utenfor Norge og hadde kort botid i Sellebakk. Dette kan til en viss grad ha vært med på å prege svarene, i alle fall i først del der vi spurte om: Hva vil du fortelle om stedet ditt? Hva mener du er typisk for Sellebakk? Flere mente at «Sellebakk er et kjedelig sted». Det ble også sagt at Sellebakk er et lite sted i Fredrikstad som ligger ved Glomma. Mer spesifikt ble det fortalt at «Stedet har Teglverket ved Glomma». Forøvrig var det flere som trakk frem at de har et bibliotek her, og det er ellers lite trafikk på Sellebakk.

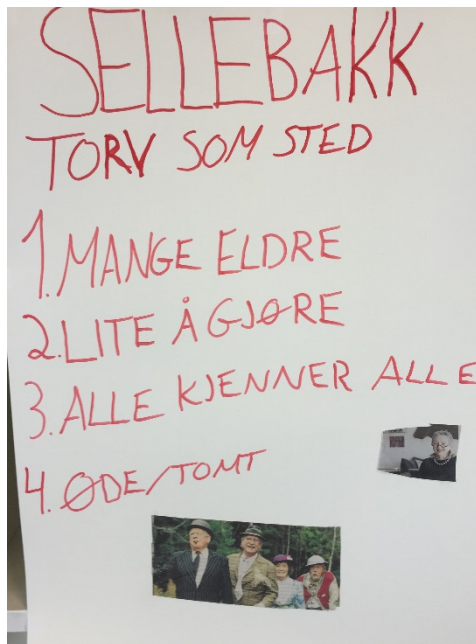
En annen tilnærming til å forstå betydningen av stedet var spørsmål knyttet til bruk av Sellebakk. Hvor pleier sjetteklassene å være? Et sted som går igjen, og som mange snakket om, er *biblioteket*. Alle hadde vært på biblioteket i skoletiden. Deretter ble alle spurt om de hadde vært på biblioteket uten av det var i regi av skolen og nesten alle sa de hadde vært der for egen motor. Biblioteket, som tidligere lå i tilknytning til Selbak torv, men som nylig ble flyttet rett ved Bøchmannsenteret, virker som et meget populært sted for 6. klassingene. «Fordi det er kult». Andre sier det er mange som bråker, løper rundt, spiser potetgull der. Et annet sted som trekkes frem er *Bakern* (Baker Eriksen) på torget som har bra skolebrød.

For å få forståelse av stedets geografiske utstrekning ble det også stilt spørsmål om «hvordan kommer du deg rundt på Sellebakk». Svarene viser at de i liten grad blir kjørt i bil, og som vitner om korte avstander til elevenes hverdagsarenaer. De går eller sykler rundt, eller bruker sparkesykkel eller Skywalk. Dette understreker utsagnet om at «Sellebakk er et lite sted»

Ungdommene

De fleste av ungdommene bor sentralt på Sellebakk og Kjølberg, og beskriver Sellebakk som et lite sted ved Glomma, hvor 'alle kjenner alle'. De synes det er lite å gjøre der, og litt tomt, øde og kjedelig, med 'lite folk' og 'lite natur'. En av ungdommene sier det slik: «Rolig sted hvor det ikke skjer så mye». Samtidig synes ungdommene at Sellebakk er et koselig sted som har sjarm, med tett trehusbebyggelse, torg og små butikker. Borgegagene er et høydepunkt som gir liv og aktivitet til stedet, og hvor de fleste ungdommene deltar. Sellebakk beskrives som et gjennomfartssted som er relativt ukjent for unge som de snakker med fra andre deler av Fredrikstad. Samtidig gis det ikke inntrykk av at Sellebakk er stigmatisert som sted i fortellingene ungdommene har av møtet med personer fra øvrige deler av Fredrikstad. Noen nevner at Sellebakk er et flerkulturelt sted. Flere nevner at de oppfatter det som et «gammelt» sted hvor det har skjedd lite utvikling og hvor mye er tilrettelagt for eldre heller enn ungdom.

Hvis de skulle fortelle andre om Sellebakk, ville de sagt at det ligger litt skjermet til, nærme Glomma. Det er et fint og trivelig sted med mange og hyggelige folk. Det er et gammelt sted hvor de fleste kjenner hverandre, som er åpent og sentralt, men samtidig nært og godt. «Unge og eldre sammen i et godt samfunn». Samtidig er det et lite og kjedelig sted med noen få butikker, og som livner til under Borgegagene.

Illustrasjon 2: «Sellebakk som sted» (åttende- og niendeklassinger ved Borge ungdomsskole, april 2016)

Sellebakk som nærmiljø

Barna

For å få kunnskap om Sellebakk som nærmiljø, anvendes tre analytiske tilnærminger. Det ene er betydningen av nærmiljøet og hvordan det *oppleves*, det andre er hvordan det *ser ut*, og det tredje er hvordan nærmiljøet *brukes*.

I arbeidet med *barnetråkk* fant vi at flere av barna opplever mye trafikk og der mange kjører fort både på hoved- og sideveier. De synes det er ekkelt å måtte stoppe for å se om det er trygt å gå over veier i boligområdene fordi bilene kjører så fort. Noen plasser mangler fotgjengerfelt, fortau og gatelys og de mener det er dårlige veier enkelte steder: «Begbyveien har et ruglete stykke. Man kan tryne med sykkelkelen og sånt». Barna forteller også om mye søppel. «Det som er aller mest irriterende er at det er så fryktelig mye søppel! Både biler og mennesker hiver fra seg søppel. Det blir så trist å gå langs veien når det er så mye ekkelt overalt. Det burde ha vært noen som jobbet med å fjerne alt sammen. De som går rundt i gule dresser og peller søppel kan gjøre det langs hovedveien også!» Blant steder som opplevs som skumle synes noen at det er skummelt å gå forbi ungdomsskolen «der elevene kan mobbe og komme med kommentarer». Det er også skummelt at det stjeles så mye sykler og at det er mobbing på skoleveien.

Gjennom arbeidet med *splot'ing* fikk vi kunnskap om hva nærmiljøet betyr for barna. Der fikk vi vite om hvor elevene synes det er godt å være. Det viste seg at steder i nærmiljøet i stor grad ble sett på som *gode steder å være* for elevene. Steder i nærmiljøet ble imidlertid ikke fremhevet i særlig grad, men ble nevnt på linje med mange andre steder utenfor Sellebakk.

Alle så nær som et par av elevene hadde skrevet opp *hjemme* som et godt sted å være. I samtalene i etterkant ble dette begrunnet med at de der var sammen med familien, de kunne slappe av, det var

trygt og godt. I tillegg er det mange av elevene som noterte et spill eller spillverden, dvs en fantasiverden som de trives i. *Hjemme* ble også konkretisert som hagen, i sofaen eller i senga. Også i denne øvelsen ble biblioteket trukket frem. Rundt halvparten av elevene noterte dette som et sted mange bruker etter skoletid, for enten å gjøre lekser, være på internett eller være sammen med venner. Det tredje stedet som mange synes var et godt sted å være, var *skolen*. Rundt en tredjedel av elevene trakk frem skolen. I tillegg var *lekeplassene* ved Borgehallen og ungdomsskolen steder de likte godt.

Enkelte trakk frem at de likte *skogen*. Dette ble begrunnet med at de kunne være ute i og oppleve naturen, være aktive som å løpe eller gjemme seg, men også at de kunne få fred og ro. *Bøchmannsenteret* ble også skrevet ned av enkelte. Det var et godt sted å være med venner, de kunne henge rundt.

I samtalene om nærmiljøet fikk vi høre om flere steder som hadde betydning for elevene, og da var spørsmålene knyttet mer til *bruk* av stedet. Noen spiller basket på *Zoe – menighet* – der er det basketballbane/fotballbane. Det fortelles at det er nedslitt, dårlige mål, kjøpt med grus, men et trygt sted å være. *Borge ungdomsskole* er et annet sted flere bruker, fordi der er det ballbinge, og man kan skate og sykle der. For øvrig nevnes *Stallen* som ligger litt unna, og *Lekeplassen* som har sklie. Noen mener imidlertid den er teit. «Snurreting» på plassen er meget populær. Mange bruker *Borgehallen*. Den er åpen på fredager, og man kan spille der da. På *Sellebakk stadion* spiller de fotball. Ellers pleier de å være på skolen, og utenfor *Narvesen* ved *Coop* på *Bøchmannsenteret* – der er det noe stoler.

Det er altså særlig tre steder som trekkes frem av de aller fleste, og som de bruker mye. «Vi beveger oss mellom *Coop* (*Narvesen*), *BUS* (*ungdomsskolen*) og *BIB* (*biblioteket*)». På biblioteket er det varmt, de har PCer og internett. Flere driver med idrett, og idrettsaktiviteter ved eller rundt *Sellebakk* ser ut til å være det vanligste. Ikke alle var aktive eller brukte nærmiljøet i særlig grad. Noen mente at det ikke er noe særlig å gjøre på *Sellebakk*. En sa: «Det er superkjedelig her. Vi lever kjedelige liv.»

For å få nærmere kunnskap om stedet ble elevene også spurt om steder som var lite hyggelige å bruke, og som de unngikk. Blant steder de ikke liker å være nevnes bak *Borgehallen*, stien langs *Glomma* («der er det mye narkomane», og det stinker langs *Glomma*). Det er også et hus om er forlatt, og som er skummelt. Bak bussholdeplassen er det sprøyter.

Elevene skrev også i stor grad opp feriesteder og steder der de enten var født eller hadde slektninger som gode steder å være. Det kunne handle om en hytte fordi «der går vi på ski, er sammen med familien og så sitter jeg på trappa og leser Donald», eller fordi der «spiller vi kort». Konkrete feriesteder handlet også om opplevelser sammen med familie som f.eks. «på *Sørlandet* fordi der er vi sammen med tante og onkel», i *Finnmark* fordi «der bor søskenbarnet mitt. Det er kult å være sammen med ham». Enkelte knyttet gode steder til bestemte aktiviteter: «Der er det fint å være fordi jeg kan fiske sammen med bestemor og bestefar. Også lukter det så godt av sjø og tang nede på kaia ved båtene», eller «jeg lengter dit fordi der kjører jeg hundeslede». Flere skrev opp hjembyen de var født i fordi «der har jeg familie», hjemlandet eller et sted i 'syden' med gode minner med familien.

Ungdommene

Mange av ungdommene i undersøkelsen deltar i sportsaktiviteter, særlig håndball og fotball. De tilbringer mye tid i *Borgehallen*, ballbingen på skolen og på fotballbanen. Utover dette er det få steder i nærmiljøet hvor ungdommene «henger». Mangel på lokale møtesteder er særlig tydelig for ungdom som ikke deltar i organisert idrett eller andre organiserte fritidstilbud. *Narvesen* ved *Bøchmannsenteret*, *Sellebakk Pizza* og til dels *Glomma pub* og *pizza nede ved elva* er blant de stedene de nevner hvor

noen av dem henger hvis de ikke går gatelangs. På Narvesen beskriver ungdommene at det er en konflikt mellom dem og en del eldre mennesker som oppholder seg der. Glomma pub og pizza kan også oppleves som litt utrygt fordi det er alkoholserving. At en del av ungdommene likevel oppsøker disse stedene er det fordi det finnes få alternative møtesteder. Enkelte ungdommer deltar på ulike lokale aktivitetstilbud på Sellebakk i regi av menigheten Zion (som spill, andakt og basketball). I tillegg til skolen forteller de fleste at de er en del hjemme hos venner. Hjemmet er et viktig sted hvor mange tilbringer mye tid – både alene, sammen med familien og med venner. Mange forteller også at de drar med familien på båttur, ferier og byturer. Å spise sammen hjemme eller ute er en populær aktivitet blant ungdommene. Stedsbruken er nesten utelukkende knyttet til sosiale møter: man er sammen med venner eller familie.

Fredrikstad sentrum – som omtales som by'n – er attraktiv for samtlige unge vi snakket med. De tar buss og oppsøker kafeer, butikker og kjøpesenteret hvor de treffer venner. Noen nevner også at de besøker andre bydeler som Torp, Begby, og også Sarpsborg. For å komme seg rundt på selve Sellebakk, går og sykler ungdommene i hovedsak, mens noen blir også kjørt av foreldre. Dersom de skal til sentrum eller andre deler av Fredrikstad er det buss som gjelder, og enkelte bruker også ferga over til Lisleby.

Stort sett føler ungdommene seg trygge i området, mens området rundt rusboligene ved elva, brygga på kveldstid, og mørke, trange gater om kvelden er steder ungdommene synes er skumle, og hvor de føler seg utrygge. Samtlige ungdommer uttrykker at de savner «at det skjer noe», og at de ønsker seg «flere steder å være» på Sellebakk. De opplever at mye i området foregår på de eldres premisser, og det er lite tilrettelagt for ungdom. Blant typen tiltak og steder de ønsker seg er ungdoms- eller fritidsklubb, danse- og musikkstudio, og kafeer eller spisesteder.

4. Selbak torv

Bruk og opplevelse av torget

Barna

Barna forteller at de sjelden er på torget, men i løpet av vandringen rundt på torget og i kvartalene rundt kommer det frem at de f.eks. besøker torget for å klippe håret hos en av frisørene. De er der imidlertid ikke på eget initiativ, men i følge med foreldre / andre voksne. Det viser seg også at de er med på Borge dagene, «det er kult». Da går de med venner eller er i følge med familien. Andre anledninger der torget besøkes er når de skal besøke besteforeldre som bor i et av nabohusene, eller de er med foreldre som handler i bruktbuikken.

Når barna skal beskrive hva de synes om torget er det tydelig at stedet ikke appellerer til denne gruppen slik det fremstår i dag. De forteller at de «liker ikke å være der, det er tomt og skummelt», og at Glommastien er stygg. Andre utsagn er at det er «kjedelig», det er et «møkkasted» og det er «gammelt». Det lukter vondt og det er «ikke mye kult der».

Samtidig er det noen elementer som rekket frem som positive. De liker dyrebutikken, Borge dagene, bakeren, de liker Glomma og båten som går over til Lisleby, og noen liker den gamle bruktbuikken.

Ungdommene

Ungdommene oppgir at de svært sjelden eller aldri er på Selbak torv. Enkelte handler der av og til, tar sol, eller bruker det som et møtepunkt før man drar videre sammen til et annet sted. Flere passerer gjennom på vei til ferga, til venner, eller Sellebakk Pizza og Puben, men de oppholder seg i liten grad på selve torget. De årlige Borge dagene som finner sted på torget er et unntak. Til tross for deres egen rapportering om at de stort sett aldri er på eller bruker torget, kom det imidlertid fram informasjon i uformelle samtaler innimellom som tyder på at ungdommene antagelig bruker torget mer enn de selv gir uttrykk for eller er klar over. Dette gjelder for eksempel ting som at man jevnlig klipper håret hos en av frisørene her, eller er med foreldrene på handleturn.

Når de blir bedt om å beskrive torget, er det særlig karakteristikkene «kjedelig» og «tomt» som går igjen. Videre blir det beskrevet som «dødt», «trist» og «karakterløst», og som et sted med «unødvendige butikker» hvor det ikke er noe å gjøre. Positive ting som blir trukket fram er fergeforbindelsen, at det er stille og sjarmerende, at det ikke er langt unna, og at det er mange muligheter for hva det kan bli. Borge dagene blir nevnt som noe særlig positivt, og flere av ungdommene synes det er fin beplantning på torget om sommeren. Det som trekker ned er at det er lite å gjøre der, og at det er mangel på kafeer og spisesteder hvor familien kan samles. Likeledes synes de det er for mange like og gammel-dagse butikker; man trenger ikke to skobutikker, to solstudioer, mange frisørsalonger, etc. Generelt savner de «at det skjer noe», at det er «ting å gjøre», og for lite folk, liv og aktiviteter. Rent konkret ønsker de seg mer natur og grønt, kafe, og flere/andre butikker.

Hvordan kan torget bli bedre?

Barna

Barnas umiddelbare respons på hva de mener om torget er at det er for mange frisører der, og at det trengs bare ett solstudio. Men flere vil beholde Heie skobutikk, pizza-puben og fotpleieren. Dyrebutikken er populær og ønskes utvidet. Sist men ikke minst er det viktig å beholde Baker Eriksen (se nedenfor). Ferja over til Lisleby er bra å ha, men man ønsker flere avganger. Ellers er torget «Litt skummelt om kveldene», er nedslitt og litt kjedelig.

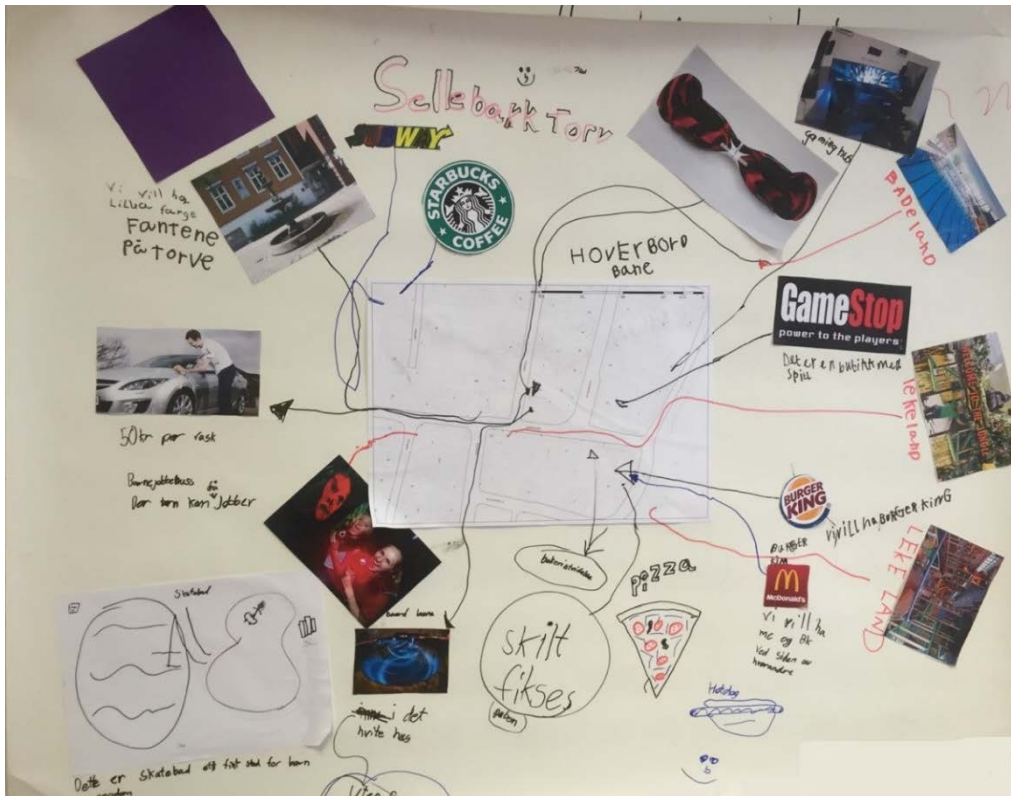
Barnas forslag til et bedre torg handler for øvrig i stor grad om to ting: det ene er å skape *sosiale møtesteder*, det andre er å tilrettelegge for ulike *aktiviteter* som gjør at denne målgruppen vil bruke stedet.

Møtesteder er først og fremst knyttet til spisesteder. Barn i denne alderen, også våre grupper, er særlig opptatt av de store matkjedene som MacDonalds, Burger King, Starbucks, Subway, La Baguette og Frozen Yoghurt – steder som tilfredsstillende behovet for rask mat, overkommelig pris og lavterskel for ungdom. Det kom også forslag om et middagssted som både gamle og unge kunne besøke, f.eks. italiensk restaurant. Samtlige grupper er enige om at *Baker Eriksen* må bli på torget, men at den må utvides til også å bli en kafe «et sted der vi kan sitte».

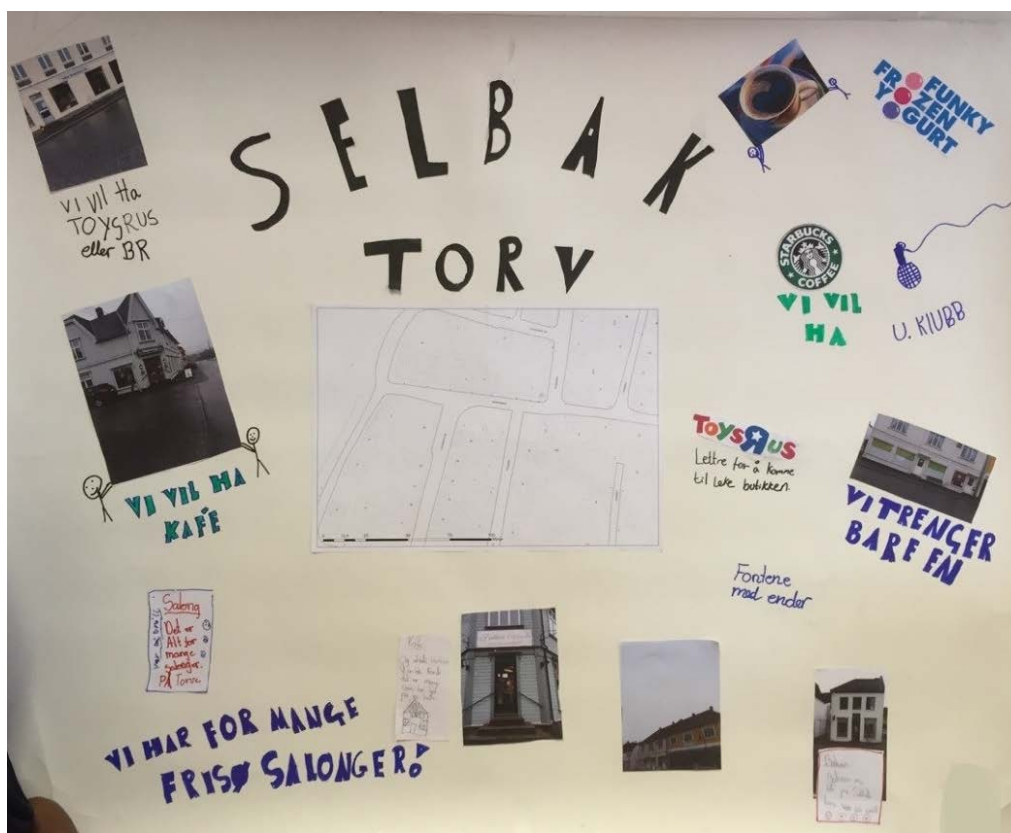
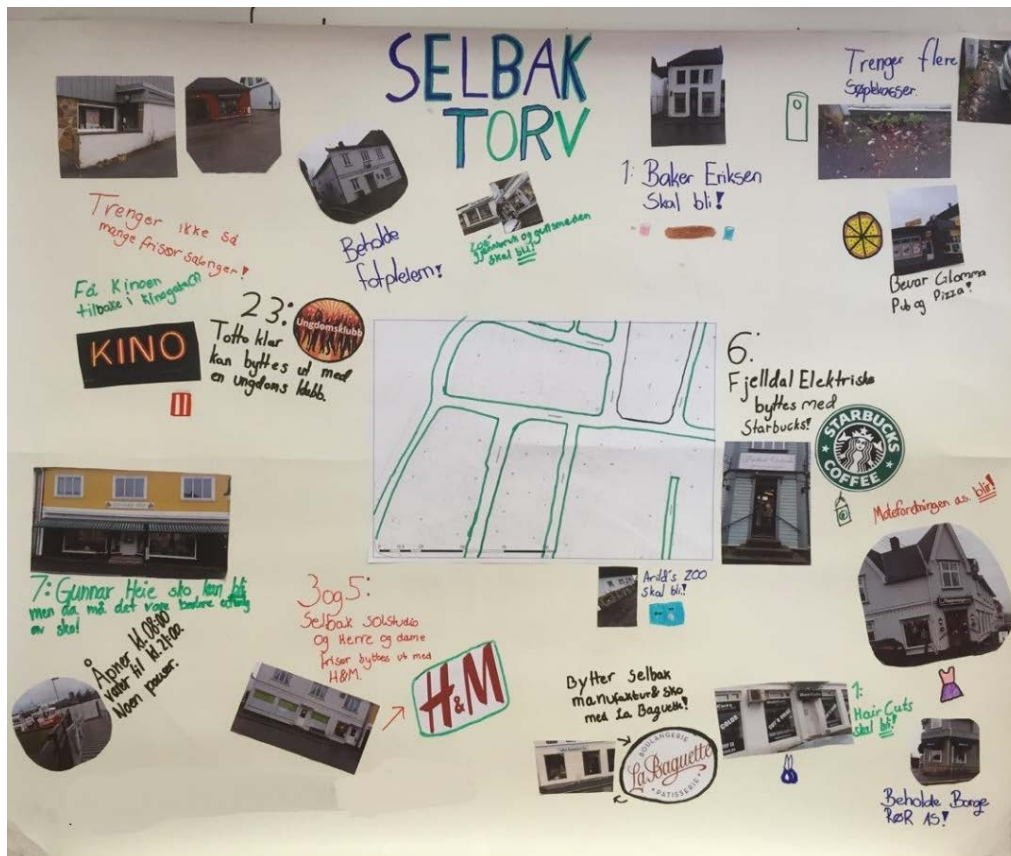
En matvogn («Foodtruck») midt på torget ble også foreslått. Det samme ble et hus der man kan opptre og ha arrangementer. Flere ønsket å få tilbake kinoen. De ønsker seg også en ungdomsklubb. En av gruppene foreslo å etablere et senter eller en sentral der barna kan få oppdrag på lettere arbeid mot betaling, som å vaske biler eller lufte andres hunder (en frivillighetssentral for barn og unge).

Av aktiviteter er skatepark, trampolinepark, Laserworld og badeland ønsket. Dette er først fremst ønsket av guttene. Barna foreslo at aktivitetene delvis kunne etableres i den gamle politistasjonen, delvis i det gamle rådhuset. Jentene var i tillegg opptatt av shopping og at motebutikker som Hennes & Mauritz etableres på torget.

I tillegg kom det forslag om *fysisk og estetisk opprusting av området*, formulert som «hva kan bli annerledes» på torget. De ønsker en restaurering/oppussing av torget så det ikke «ser så slitt ut». Flere søppelkasser og Rusken på og rundt torget ble også foreslått, i tillegg til at de ønsker fontene på torget. Det kom også opp ønsker om å utvide brygga med flere båtplasser så det blir et samlingssted om sommeren.

Illustrasjon 3-4: «Mitt drømmetorg» (sjetteklassinger ved Kjølberg skole, april 2016).

Illustrasjon 5-6: «Mitt drømmetorg» (sjetteklassinger ved Kjølberg skole, april 2016).

Illustrasjon 7-8: «Mitt drømmetorg» (sjetteklassinger ved Kjølberg skole, april 2016).

Ungdommene

I tillegg til et ønske om at det skulle bli «mer moderne», er det særlig behovet for og ønsket om mer folk, liv og aktiviteter på torget som blir fremhevet av ungdommene som noe som kunne vært annerledes. Dette er noe de mener delvis kan skapes gjennom at man får flere «nødvendige butikker» og spisesteder. På spørsmål om hva som skal til for at de selv skal bruke torget mer, svarer ungdommene at de skulle ønske det var noe å gjøre der, «noe sosialt». I tillegg til et sterkt ønske om fritidsklubb (med danse- og musikkstudio, spill-arkade og kafé), var det særlig behovet for en eller flere kafeer og spisesteder der, hvor man kunne sitte sammen med venner og familie, som ble trukket fram. At området hadde gratis WIFI er også noe de mener vil tiltrekke seg flere unge. Flere benker og sitteplasser rundt omkring ble også etterlyst, samt søppelbøtter og tilgjengelige toaletter.

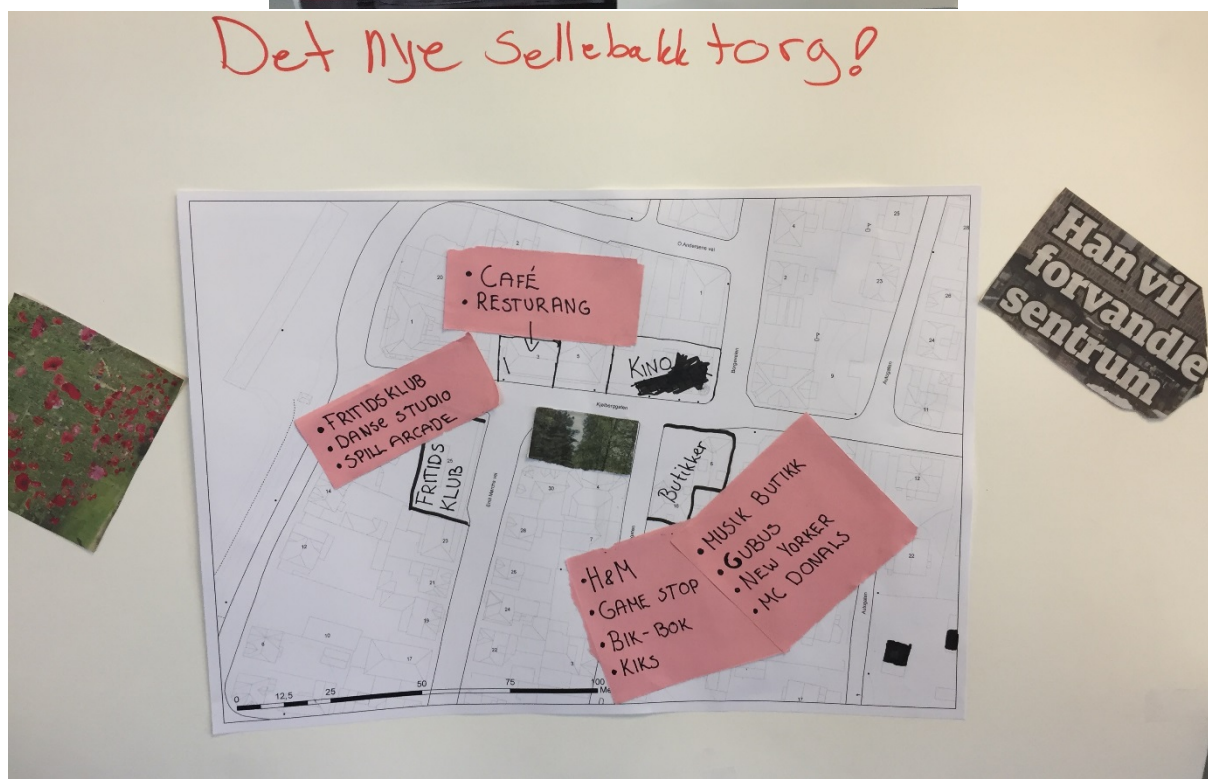
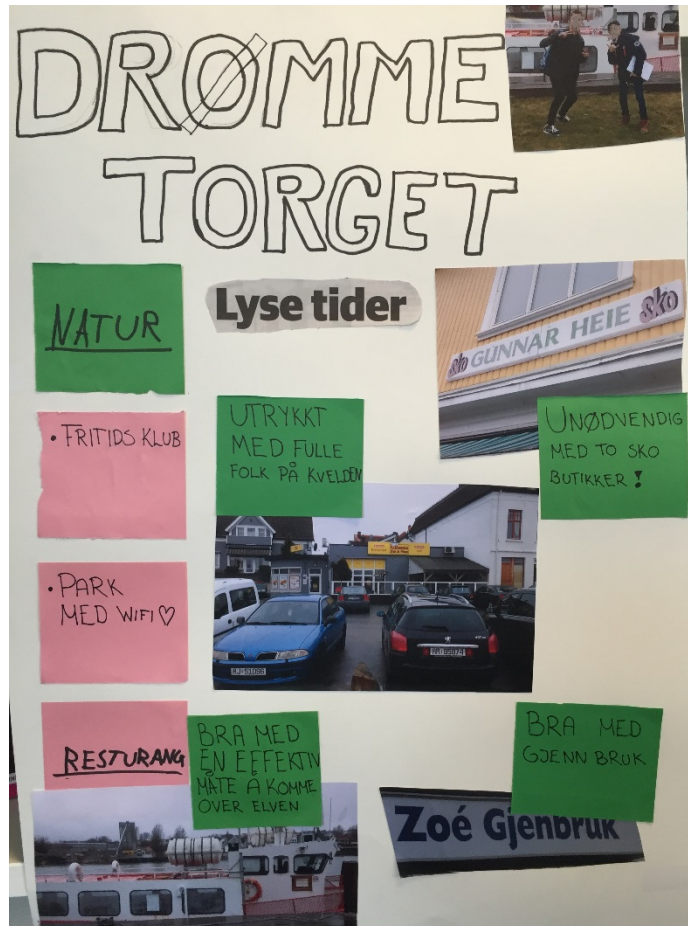
WIFI, sitteplasser, toaletter og søppelbøtter trekkes også fram av ungdommene som noe som kan få flere andre til å bruke torget mer. Også her var kafé eller restaurant noe som ble vektlagt som viktig, i tillegg til at man fikk byttet ut noen av butikkene, og det ble flere ting å gjøre der i form av ulike arrangement. De mente også at det generelt ville bli mer aktivitet der om det ble etablert en fritidsklubb, samt eventuelt lekeapparater for mindre barn.

Ungdommens intervjuundersøkelse

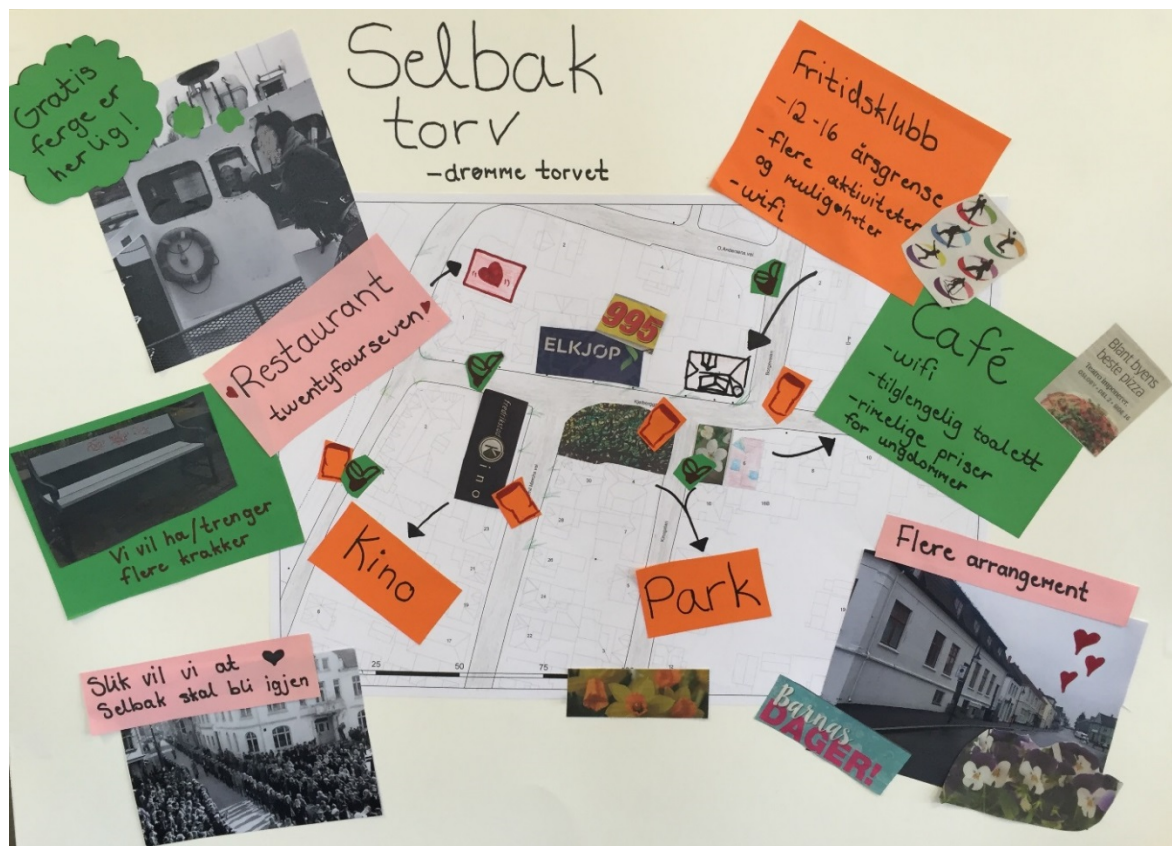
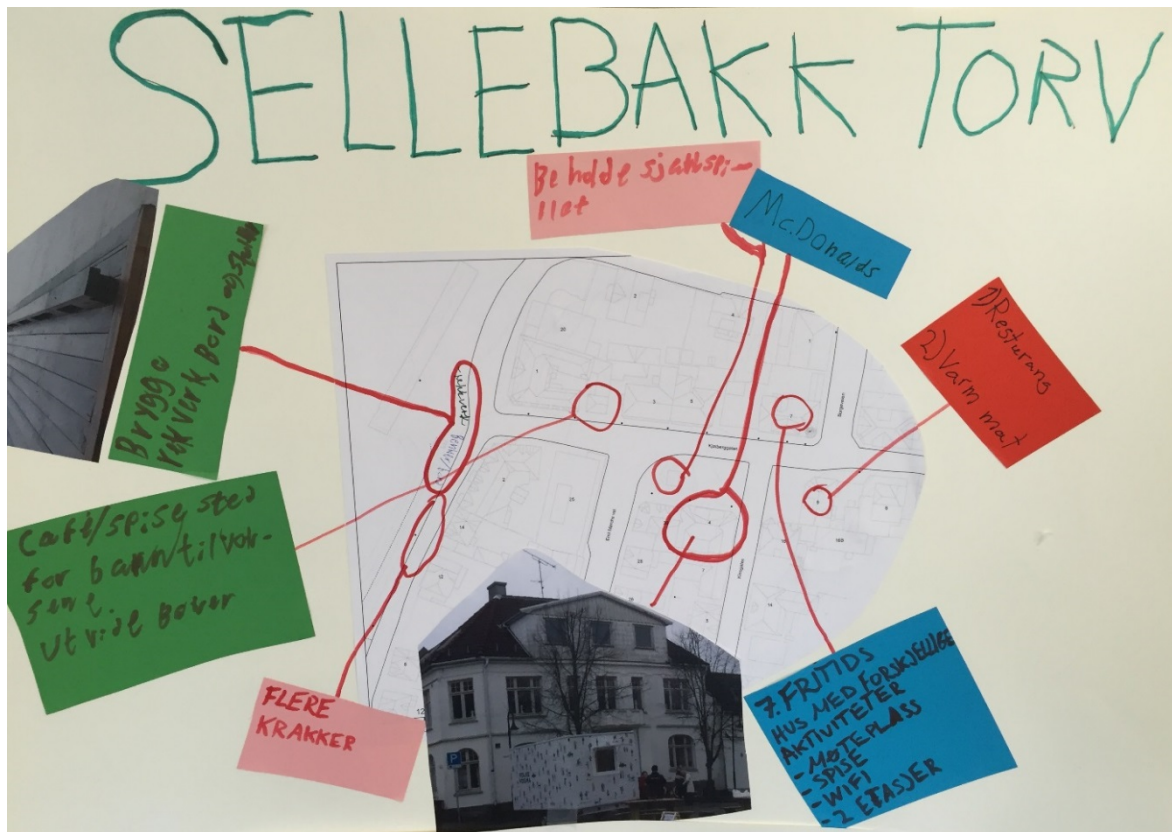
Som et ledd i prosessen ble ungdommene sendt ut på torget for å gjøre en intervjuundersøkelse av andre brukere av torget, som butikkeiere og -ansatte, kunder, og «folk på gata». Tanken var at ungdommene gjennom å være med å utvikle egen intervjuguide, samt å utføre intervjuene selv, vil få innsikt både i andres perspektiver på den problemstillingen de selv nettopp har utforsket og tatt stilling til, samt en forståelse for hvordan forskningsbasert kunnskap og informasjon innhentes og bearbeides.

Funnene fra ungdommenes egen undersøkelse er i stor grad sammenfallende med det 'våre' barn og ungdommer uttrykker at de savner og ønsker seg på torget. Intervjuobjektene uttrykte at det generelt var lite folk og lite aktivitet på torget, og de butikkansatte var sjeldent der etter jobb siden «det skjer lite der». Butikkeierne savnet biblioteket, og synes det er synd at det ble flyttet, ettersom det førte til handel og aktivitet. Flere uttrykte at en fritidsklubb for unge ville vært bra å ha i tilknytning til torget, og at det var behov for lekeplasser eller lekeapparater på selve torget eller i nærheten. I tillegg til ønsker om flere og mer varierte butikker, som småbutikker og spesialforretninger, ble særlig behovet for kafeer og serveringssteder trukket fram. Flere bemerket dessuten at markedsdager – som Borge-dagene – samler befolkningen på Sellebakk og tilfører liv og aktivitet til stedet. Dette er noe de mener bør beholdes og utvides. Butikkeierne påpekte at det da burde være gratis å ha torgbod, slik at alle kan ha råd til å stå der.

Offentlige toaletter, sitteplasser og mer blomster og grønt ble også etterlyst. Videre ønsket man seg fergeforbindelse direkte til Fredrikstad sentrum, og bedre parkeringstilbud nært torget (mer og gratis). Enkelte syntes det hadde vært fint om torget hadde et springvann.

Illustrasjon 9-10: «Mitt drømmetorg» (åttende- og niendeklassinger ved Borge ungdomsskole, april 2016).

Illustrasjon 11-12: «Mitt drømmetorg» (åttende- og niendeklassinger ved Borge ungdomsskole, april 2016).

5. Hovedfunn - oppsummering og anbefalinger

Hovedfunn

Et tydelig funn er at både barn og unge først og fremst knytter steder til sosiale aktiviteter. De gode stedene er der hvor man har det fint sammen med venner og familier. Selv om det finnes gode steder å være i nærmiljøet savner både barn og unge steder i Sellebakkområdet hvor de kan være sammen med andre. Barna savner først og fremst steder å leke, mens ungdommene savner steder de kan henge og være med venner. De unge formulerer selv dette gjennom ulike typer utsagn om at de ønsker 'steder å være' og 'noe å gjøre'.

Mange barn og unge deltar i *idrettsaktiviteter* lokalt på Sellebakk og *hjemmet* er et viktig sted for å være sammen med familie og venner. Mange ungdommer drar i dag enten inn til byen (Fredrikstad sentrum), eller de henger på Narvesen på Bøchmannsenteret (hvor det er en konflikt med en gruppe eldre som også henger der). I tillegg er det noen få som henger ved Sellebakk Pizza (pizza/kebab-sjappe nært Selbak torv), eller på Glomma Pub og Pizza (langs Glomma like ved Selbak torv). De oppholder seg ikke på disse stedene fordi de har så veldig lyst, men fordi de er de eneste stedene de har i nærmiljøet. Det tydeligste savnet vi registrerte var møteplasser for ungdom som ikke handler om organisert idrett. Det er et unisont ønske om trygge steder å henge og være sammen med venner i nærmiljøet. Dette behovet ble oftest formulert som et ønske om en fritidsklubb eller form for kafe tilpasset ungdom.

Sellebakk som sted – lite, kjedelig og «gammelt», men med sjarm og «alle kjenner alle»

Mange av barneskoleelevene er født andre steder i landet eller utenfor Norge og har kort botid på Sellebakk. Dette preger til en viss grad tilknytningen til nærområdet. Mange fremhever at Sellebakk er et lite og «kjedelig sted». Ungdommene beskriver Sellebakk som et sted hvor 'alle kjenner alle' og et sted hvor det er lite å gjøre, litt tomt, øde og kjedelig. Samtidig er det et koselig sted som har sjarm, med tett trehusbebyggelse. Borgebyggen er et høydepunkt, både for barn og unge, som gir liv og aktivitet til stedet. Noen få nevner at Sellebakk er et flerkulturelt sted, mens flere oppfatter det som et «gammelt» sted hvor det har skjedd lite utvikling og hvor mye er tilrettelagt for eldre heller enn ungdom.

Sellebakk som nærmiljø – hjemme, idrett og biblioteket, ellers «få steder å være»

Stedene i nærmiljøet blir i stor grad sett på som gode steder å være for barna. *Hjemmet* ser ut til å være et godt og viktig sted både for barn og unge – et sted for samvær med familie og venner. Å spise sammen hjemme eller ute er særlig en populær aktivitet blant ungdommene. Mange barn og unge driver dessuten med idrett, og steder knyttet til ulike typer *idrettsaktiviteter* (som Borgehallen, fotballbanen, ballbinger på skolene, basketball på Zoé) ble hyppig fremhevet som steder hvor de tilbringer mye tid og hvor de liker å være. Flere nevnte *Bøchmannsenteret*, da særlig *Narvesen* som et sted det går an å henge (til tross for at de i noen grad opplevde at de kom i konflikt med eldre som også benyttet *Narvesen* som oppholdssted). Barna oppga også steder som *skolen*, *lekeplasser* og *skogen* som gode steder å være. *Biblioteket* ser imidlertid ut til å stå i en særstilling blant sjetteklassingene; det oppleves som et godt og viktig sted hvor de gjør lekser, er på internett eller sammen med venner. Blant stedene på Selbak torv var det kun Baker Eriksen som ble eksplisitt nevnt som et sted både barna og ungdommene likte å være.

Det er her verdt å merke seg en rekke steder utenfor Sellebakk av de unge ble fremhevet på lik linje med steder i nærmiljøet. Dette gjelder særlig feriesteder og steder der de enten er født eller har slektninger. Byturer og båtturer i nærområdet nevnes også av mange. Ungdommene har naturlig nok større aksjonsradius enn barna, og får lov til å reise til by'n (Fredrikstad) og til andre steder i omegnen. Barn og unge går og sykler for å komme seg rundt på selve Sellebakk. Kun noen få nevner at det blir kjørt av foreldre. Dersom de skal til sentrum eller andre deler av Fredrikstad er det buss som gjelder, og enkelte bruker også ferga over til Lisleby.

Blant steder barna og ungdommen ikke liker nevnes Glommastien ved rusboligene («der er det mye narkomaner»), mens barna nevner bak Borgehallen, ved ungdomsskolen samt bak bussholdeplassen hvor det er sprøyter. Ungdommene føler seg stort sett trygge i området, men nevner, i tillegg til rusboligene ved elva, brygga på kveldstid, og mørke, trange gater om kvelden som skumle. Flere av barna opplever mye trafikk der mange kjører fort både på hoved- og sideveier. Noen plasser mangler fotgjengerfelt, fortau og gatelys og de mener det er dårlig vedlikeholdte veier enkelte steder. Barna forteller også om mye søppel.

Felles for barn og unge er at de savner «at det skjer noe», og at de ønsker seg «flere steder å være» på Sellebakk. Særlig ungdommen uttrykket at mye i området foregår på de eldres premisser, og at det er lite tilrettelagt for ungdom. Blant typen tiltak og steder de ønsker seg er ungdoms- eller fritidsklubb, danse- og musikkstudio, og kafeer eller spisesteder.

Selbak torv – «kjedelig og tomt, ikke noe for oss der»

Tilbakemeldingene om bruken og opplevelsen av Selbak torv fra barn og unge er unison: det er et sted de i liten grad oppholder seg fordi det ikke har noe å tilby dem. «Hva skal vi gjøre der?» Underveis kom det imidlertid fram at mange er der mer enn de tenker over. Da gjerne i følge med voksne, og stort sett for praktiske gjøremål som håarklipp eller handledtur. De deltar også på de årlige Borge dagene, «det er kult». Ellers er torget et sted de fleste passerer gjennom på vei til ferga eller til venner uten at de oppholder seg der. Bakeren er den eneste positive attraksjonen på torget som trekkes fram av mange, mens noen få nevner ferga, dyrebutikken og bruktbuikken. En del av ungdommene nevner ellers at torget ligger nært og at det egentlig har muligheter til å bli noe bra. De savner kafeer og spisesteder, og de synes det er for mange like og gammeldagse butikker. Flere barn og unge synes at torget er «litt skummelt om kveldene» og at det er nedslitt. Generelt savner de «at det skjer noe», at det er «ting å gjøre», og de mener det er for lite folk, liv og aktiviteter.

Selbak torv trenger «ungdomsklubb, spisesteder, WIFI, toaletter og søplebøtter»

Barn og unges forslag til et bedre og mer attraktivt torg handler i stor grad om to ting: det ene er å skape *sosiale møtesteder*, det andre er å tilrettelegge for ulike *aktiviteter* som gjør at denne målgruppen, og andre grupper, vil bruke stedet.

Møtesteder er først og fremst knyttet til *spisesteder*. De unge var særlig opptatt av store kjente matkjeder som McDonalds, Burger King, Starbucks, Subway, La Baguette og Frozen Yoghurt – steder som tilfredsstillt behovet for rask mat, overkommelig pris og som er lavterskel for barn og ungdom. Flere nevner også behovet for mer tradisjonelle restauranter som både gamle og unge kan benytte. Samtlige er dessuten enige om at Baker Eriksen må bli på torget, men at den må utvides til også å bli en kafe – «et sted der vi kan sitte». Flere foreslår også en matvogn («Foodtruck») midt på torget.

Ungdommene, men også barna, ønsker seg en *ungdomsklubb*, og de mener at den bør ligge på torget. En slik fritidsklubb bør være et trygt sted å oppholde seg, og kan fylles med aktiviteter og tilbud som

danse- og musikkstudio, spill-arkade, kafé, gratis WIFI og muligheter for ulike arrangementer. Flere ønsker dessuten å få tilbake kinoen. En av gruppene foreslo å etablere et senter eller en sentral der barna kan få oppdrag på lettere arbeid mot betaling, som å vaske biler eller lufte andres hunder.

Barna, særlig guttene, var ellers særlig opptatt av at torget (eller nærområdet) burde få aktiviteter som skatepark, trampolinepark, Laserworld og badeland. Jentene var i tillegg opptatt av at torget måtte tilby motebutikker og shopping, og flere av begge kjønn ønsket seg flere leke- og spillbutikker.

Fysisk oppgradering av torget var også en fellesnevner blant alle forslagene for torget. I tillegg til en mer generell fysisk og estetisk opprustning trekkes sitteplasser, toaletter og søppelbøtter fram som viktig for at barn, unge og andre skal bruke torget mer. Gratis WIFI i hele torgområdet vil ifølge barna og ungdommene gjøre det mer attraktivt for dem å være der. Noen nevner at en fontene vil gjøre torget mer attraktivt, og særlig ungdommene ønsker seg mer grønt; blomster, trær og gress – altså et sterkere parkpreg. Å utvide brygga med flere båtplasser og sitteplasser langs bredden er et forslag for å gjøre det til et samlingssted om sommeren. Flere nevner at ferga over til Lisleby er bra å ha, men de ønsker seg flere avganger, samt at fergetilbudet utvides inn til Fredrikstad sentrum.

Funnene fra ungdommenes egen intervjuundersøkelse til andre brukere av torget – som butikkeiere og -ansatte, kunder, og «folk på gata» - var i stor grad sammenfallende med det 'våre' barn og ungdommer uttrykker at de savner og ønsker seg på torget. Kort oppsummert uttrykte folk at det generelt var lite folk og lite aktivitet på torget, og de butikkansatte var sjeldent der etter jobb siden «det skjer lite der». Butikkeierne savnet biblioteket, ettersom det førte til handel og aktivitet. Flere uttrykte ønske om en fritidsklubb for unge og lekeapparater for barn, flere og mer varierte butikker, kafeer og serveringssteder, offentlige toaletter, sitteplasser, fontene og mer blomster og grønt, samt en fergeforbindelse direkte til Fredrikstad sentrum. Ellers trakk mange fram at markedsdager – som Borgedagene – samler befolkningen på Sellebakk og tilfører liv og aktivitet til stedet. Flere nevnte at torgboder ville skape liv på torget, og det burde være gratis å ha torgbod, slik at alle kan ha råd til å stå der. Ønsket om bedre parkeringstilbud nært torget, som flere voksne trakk fram, var blant de få forslagene som barn og unge ikke var opptatt av.

Anbefalinger – et torg med potensiale

Tilslutt vil vi komme med noen faglige anbefalinger med basis i funnene fra medvirkningsopplegget med lokale barn og unge samt erfaringer fra lignende prosesser andre steder og fra forskningslitteraturen på feltet.

Styrk lokale fritidstilbud for barn og unge

Den viktigste anbefalingen går ut på å styrke lokale fritidstilbud rettet mot barn og unge på Sellebakk. Tilbudet innenfor organisert idrett ser ut til å være relativt godt dekket, mens vi ser et behov for andre typer fritidsaktiviteter, både i form av organiserte og mer uorganiserte aktiviteter og møtesteder. Behovet for en lokal ungdomsklubb i form av et trygt sted å bare være sammen med venner, og som samtidig tilbyr visse aktiviteter, er stort. Fra en survey gjennomført blant beboere over 15 år (men med hovedvekt fra 18 år og oppover) i 2015 kommer det fram at det er den yngste aldersgruppen som i minst grad trives i området og som i størst grad opplever at de mangler møtesteder og tilbud i nærmiljøet (Ipsos 2015). Rapporten konkluderer med at det er behov for å rette innsats og ressurser inn mot tilbud for yngre aldersgrupper på Sellebakk. Våre funn og analyser av barn og unge, som er yngre enn dem som deltok i den nevnte surveyen, bekrefter dette bildet.

Selbak torv – lite brukt, men med potensiale som tydelig midtpunkt i lokalsamfunnet

Funnene fra medvirkningsopplegget med sjette-, åttende- og niendeklassinger fra Sellebakk og nærområdene viser at Selbak torv i liten grad fungerer som et møte- eller oppholdssted for barn unge. Dette skyldes i stor grad at torget, slik det fremstår i dag, verken har tilbud og funksjoner (organiserte fritidstilbud og kommersielle tilbud) rettet mot barn og unge, eller har offentlige byrom som er tilrettelagt for bruk av disse gruppene.

Vi ser at det er et poeng å forsøke å revitalisere det historiske sentrumet på Selbak torv fordi det ville kunne bidra til styrket lokal tilhørighet, gi et tydelig møtepunkt for lokalsamfunnet og styrke de lokalhistoriske røttene og kvalitetene ved stedet. Samtidig kan man spørre seg om det for barn og unge er et poeng at tilbud og aktiviteter skal lokaliseres nettopp til torget. Det er verdt å gjøre en helhetlig vurdering av om det er vel så hensiktsmessig å videreutvikle øvrige etablerte møtesteder i området som i dag fungerer relativt godt, men som kan styrkes og tilføres flere kvaliteter og tilbud. Vi vil understreke at dette er ikke et argument *mot* å lokalisere tilbud på, eller i tilknytning til, torget. Tvert imot ser vi flere fordeler, både for barn og unge og for lokalsamfunnet som helhet, ved å lokalisere tilbud av ulike slag her.

....men det krever helhetlig tenkning og langsiktig og samlet innsats

Et hovedpoeng i vår anbefaling er imidlertid at man bør tenke bredt, helhetlig og langsiktig hvis man virkelig mener alvor med å utvikle torget som et tydelig og levende sentrum for Sellebakk. Lokalisering av en ungdomsklubb på torget bør være ett av flere tiltak som inngår i en helhetlig torgsatsing for å tiltrekke seg folk og aktivitet.

Selbak torv har potensiale til å bli et møtested for flere grupper i lokalsamfunnet, og dermed tilføre stedet en noe sterkere følelse av tilhørighet og samhold på tvers av generasjoner og andre skillelinjer blant beboerne. En slik sambruk fra ulike grupper vil antagelig være mer krevende å få til andre steder på Sellebakk. I et slikt perspektiv er Selbak torv det som er best egnet.

Samarbeid mellom kommune, næringsliv og sivilsamfunn

Ut fra erfaringer fra andre steder vi har jobbet, og fra forskningslitteraturen, tror vi imidlertid at det vil være svært krevende å få til et levende torg kun med innsats fra det offentlige og sivilsamfunnet. En viktig funksjon ved et torg er handel og kommersiell virksomhet, og per i dag fremstår tilbudet av butikker og serveringssteder, som attraktivt for en relativt begrenset kundegruppe. Man bør derfor vurdere betingelser og potensiale for etablering av næringsvirksomhet samlet for hele Sellebakkområdet.

Det er etter vårt syn vanskelig å se at man kan få til en vellykket revitalisering av Selbak torv uten å ta noen næringspolitiske grep. Lokalisering og åpning for nyetableringer andre steder i området blir her viktige faktorer. Etableringen av Bøchmannsenteret (langs fylkesvei 111) ser ut til å tiltrekke seg mange lokale beboere, og antagelig også andre som passerer langs veien. Senteret står i en klar konkurranse til hva som kan etableres på Selbak torv. Det samme gjelder for det varslede nye senteret på Nabbe-torp. Antagelig vil det være krevende å endre eller omgjøre på disse nyere etableringene, men deres lokalisering og profil er viktige elementer å ta hensyn til når man vurderer hva som er realistisk å få til på Selbak torv. Kanskje kan en mer bevisst satsing på nisjebutikker og spesialforretninger som vil ha appell både lokalt og fra et større omland være veien å gå. En aktiv handelsstandsforening er sentralt for å jobbe aktivt og målbevisst mot et helhetlig konsept som kan tilby en variert sammensetning av butikker og serveringssteder som vil være attraktiv både for lokale beboere og kunder fra et større omland. Kommunen kan her spille en rolle som tilrettelegger og bidra til arenaer og nettverk hvor næringsliv, gårdeiere og lokale nettverk og organisasjoner i sivilsamfunnet kan jobbe sammen for et

mer levende torg. Vi anbefaler at man tar utgangspunkt i eksisterende nettverk og strukturerer (som Lokalsamfunnsutvalget og øvrige lokale lag og foreninger), samt vurderer behovet for å etablere nye arenaer for en samordnet utvikling av torget hvor alle relevante aktører er representert.

Vi vil i den forbindelse understreke behovet for aktivt å inkludere grupper som ofte deltar i mindre grad i lokale organisasjoner og lag. Dette gjelder blant annet den minoritetsnorske befolkningen på Sellebakk. Beboere som selv har bakgrunn fra andre land enn Norge og deres barn utgjør i dag om lag 20-25 prosent av befolkningen (Fredrikstad kommune 2014), og en relativt høy andel av disse oppgir et ønske om å gjøre mer for andre i området og bidra mer i frivillig arbeid (Ipsos 2015). I arbeidet med barn og unge i dette medvirkningsopplegget er denne gruppen relativt godt representert, men det kan være behov for ekstra innsats for å involvere den voksne delen av befolkningen med minoritetsnorsk bakgrunn. Området har også en relativt høy andel som leier boligen sin, høy turnover (flytting), høy andel lavinntektshushold og stønadsmottakere (Fredrikstad kommune 2014). Dette er også grupper som gjennomgående har lavere deltakelse og hvor særskilte metoder og innsats kan være nødvendig for å få til god medvirkning.

Det gamle rådhuset huser i dag flere utadrettede virksomheter som Frivillighetsentralen og Sjakkklubben. Disse fungerer som møteplass for visse grupper i nærmiljøet, og bidrar til at torget fylles med mer liv og aktivitet enn det ellers ville gjort. Disse bør derfor styrkes. Samtidig ser vi potensiale for å utvide den eksisterende virksomheten, og tilføre nye funksjoner til torget. Den eksakte lokaliseringen av slike tilbud er ikke det mest sentrale, så lenge det plasseres på, eller nært, torget. Det gamle rådhuset er selvsagt særlig interessant som lokale fordi det disponeres av kommunen, og allerede er etablert som et møtepunkt for deler av lokalbefolkningen. Ungdommene på Sellebakk har etter vårt syn behov for et lokalt fritidstilbud som med fordel kan plasseres i tilknytning til Selbak torv.

Tilgjengeligheten til Selbak torv – kollektiv, gang, sykkel og parkering

På tross av relativt god kollektivdekning med ferge- og bussforbindelse og at torget er omkranset av tettbygde boligområder i gang- og sykkelavstand er nok parkeringsdekningen til dels avgjørende for å trekke til seg et tilstrekkelig antall torgbrukere. Ikke minst er dette en relevant faktor for næringslivet i konkurranse med øvrige næringsklynger i området. I tråd med overordnede prinsipper for reduksjon av bilbruk, og at flere hverdagsreiser skal gjøres ved å gå, sykle eller ved å bruke kollektivtransport er det krevende, men også helt sentralt, å finne den rette balansen når det gjelder å legge til rette for parkering i tilknytning til Selbak torv. Ideene om å styrke og utvide fergetilbudet med hyppigere avganger og forbindelse inn til Fredrikstad sentrum anser vi som svært gode. Det kan ha stor positiv betydning både for lokalbefolkningen og økt tilstrømming til torget og virksomhetene der.

Lokalisering av Østsiden bibliotek

Et sentralt funn er at Østsiden bibliotek som nylig er etablert ved Bøchmannsenteret raskt har etablert seg som et svært viktig og mye brukt sted for sjetteklassingene ved Kjølberg skole. Biblioteket har også en bevisst satsing på å fungere som et sosialt møtested i lokalsamfunnet med klare ambisjoner om å være en arena for integrering. Biblioteket ser ut til å fylle en viktig funksjon for mange barn som møtested hvor man kan bruke PCer med tilgang til internett, gjøre lekser og bare være med venner. Vårt inntrykk er at det i dag delvis fyller funksjonen som en fritidsklubb for mange av barna i barneskolealder. I tillegg er biblioteket såkalt meråpent slik at personer over 18 år som har registrert seg og fått adgangskort og kode kan bruke det som et selvbetjeningsbibliotek også når det ikke er personale tilstede. Biblioteket var fram til nedleggelsen i 2010 lokalisert på Selbak torv og det lokale engasjementet for gjenåpning har vært stor. Bibliotekets flytting til Bøchmannsenteret illustrerer den tidligere omtalte

funksjonstømmingen av Selbak torv, og den tilsvarende påfyllingen av funksjoner ved Bøchmannsen-
teret som bidrar til at Sellebakks «tyngdepunkt» er blitt mindre tydelig og fremstår som mer spredt. Vi
vil ikke komme med en klar anbefaling angående bibliotekets lokalisering – nåværende beliggenhet og
byggningsfasiliteter har åpenbart noen fordeler – men bare minne om at et velfungerende lokalbibliotek
(som sosialt møtested for mange grupper, arena for integrering, utstillingsvirksomhet, kulturhistorie,
osv) spiller en viktig rolle i lokalsamfunnet og dagens lokalisering gjør det enda mer krevende å få til et
vitalt «downtown» rundt Selbak torv.

Referanser

Barnetråkk www.barnetrakk.no

Fredrikstad kommune (2003) *Stedsanalyse. Lokalsamfunnsprosjektet Sellebakk*. Plan- og miljøseksjonen. https://www.fredrikstad.no/samfunn/Sellebakk/Documents/SELLEBAKK_RAPPORT.pdf

Landsverk m fl (2006) *Ungdomstråkk. Ungdoms bruk av uterom, parker og plasser – forprosjekt*. Arbeidsforskningsinstituttet, FoU-resultat 1:2016. Samarbeid mellom Arbeidsforskningsinstituttet, Høgskolen i Oslo og Akershus og Rodeo Arkitekter. https://stedsanalysetoyen.files.wordpress.com/2016/03/fou_2016_01_ungdomstracc8akk_forprosjektrapport_afi_rodeo.pdf

Fredrikstad kommune (2014) *Levekårskartleggingen 2014 – et virkemiddel for å nå langsiktige mål*. Seksjon for Kultur, miljø og byutvikling. <http://geodata.no/Glob/Geodata/GIS%20i%20din%20bransje/Kommune/Levek%C3%A5rsanalyse.pdf>

Ipsos (2015) *Rapport fra innbyggerundersøkelse på Holmen og Sellebakk. November 2015*. På oppdrag for Fredrikstad kommune. <https://www.fredrikstad.kommune.no/Documents/Politikk/Planer/Folkehelseplan/Innbyggerundersokelse-rapport-2015.pdf>

Ruud, M. E., Brattbakk, I., Røe, P.G. & Vestby, G.M. (2007): *Sosiokulturelle stedsanalyser. Veileder*. Akershus fylkeskommune / Husbanken. http://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/3563/sosio-kulturelle_stedsanalyser.pdf

Ruud, M.E., Brattbakk, I., Haug, E., Nordlund, K., & Fredriksen, O.F. (2005): *Jessheim i vekst – ungdom, møteplasser og byutvikling*. Prosjektrapport 387. Byggforsk: Oslo. 120 s. Oppdrag for Husbanken, Akershus fylkeskommune & Ullensaker kommune. <https://sintef.no/globalassets/upload/byggforsk/publikasjoner/prosjektrapport-387.pdf>

Splotting <http://www.mysplot.com/>

Arbeidsforskningsinstituttet er et
tverrfaglig arbeidslivsforskningsinstitutt.

Sentrale forskningstema er:

- ♦ Inkluderende arbeidsliv
- ♦ Utsatte grupper i arbeidslivet
- ♦ Konflikthåndtering og medvirkning
- ♦ Sykefravær og helse
- ♦ Innovasjon
- ♦ Organisasjonsutvikling
- ♦ Velferdsforskning
- ♦ Bedriftsutvikling
- ♦ Arbeidsmiljø

Publikasjoner kan lastes ned fra AFIs hjemmeside
eller bestilles direkte fra instituttet.

Arbeidsforskningsinstituttet
Høgskolen i Oslo og Akershus

Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
Telefon 23 36 92 00
www.afi.no